

Рецензия

по конкурса за „доцент“ в професионално направление

2.1 Филология (Фонетика и фонология на френски език) за нуждите на Катедрата по романистика, Факултет по класически и нови филологии на СУ „Св. Климент Охридски“ (ДВ, бр. 13 от 17.02.2015 г.)

Единственият кандидат в конкурса за доцент по *Фонетика и фонология на френския език*, д-р Георги Жечев, е завършил специалност *Френска филология* в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1988 г. с магистърска степен, а през 1997 г. защитава дисертация в Scuola Normale Superiore, Пиза (Италия) на тема *Ghost vowels and syllabification. Evidence from Bulgarian and French* (утвърдена от ВАК през 1998 г.), с която придобива образователната и научна степен „доктор“. От 1990 г. той последователно заема академичните длъжности „асистент“, „старши асистент“ (1994 г.) и „главен асистент“ (от 1997 г. досега) в Катедрата по романистика в Софийския университет. В бакалавърската програма на специалност „Френска филология“ в тази катедра той води задължителния лекционен курс *Френска фонетика и фонология* и избираемите *Словесни интеракции* (1997–2003), *Френският език в Северна Америка* (2005–), *Диагностика на произношението на френски език* (2008–2011). Д-р Жечев чете и основни задължителни езиковедски дисциплини в магистърските програми „Франкофонски изследвания“ (2003–2008) „Франкофония и европейски проекти“ (2008–2010), „Изследвания върху франкофоните“ (2010–2012): *Вариативна лингвистика на франкофонското пространство*, *Вариативна лингвистика на романското езиково пространство*, *Методика на писането на дипломна работа*, както и множество упражнения. Преподавателската заетост, научната степен на кандидата и трудовият му стаж напълно отговарят на изискванията на чл.53, ал.1 и 2 от Закона за развитието на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Д-р Жечев участва в конкурса с една монография в обем от 152 с. и с 5 статии. Въз основа на тази научна продукция и на представената творческа биография обособявам три тематични кръга на неговите изследователски интереси – фонетика и фонология, социолингвистика и езикова политика,

преподаване на френски като чужд език, които съответстват на характера и изискванията на обявения конкурс.

В областта на фонетиката и фонологията на френския език Жечев представя монографичен труд „Аспекти на палатализациите: романски и славянски фонологични процеси“ (№1 в списъка).

В уводната част на монографията (с.7–38) авторът обосновава избора и значимостта на темата, като с няколко удачни примера разкрива каква важна смислоразличителна, комуникативна и експресивна функция могат да имат палатализационните процеси. Той прави своеобразен външен и вътрешен „прочит“ на явлението. Външната му характеристика е свързана с неговото разпространение в различните вариации на езика – времева, пространствена и социална, докато вглеждането във вътрешната му същност се осъществява през две призми – тази на фонетиката (артикуляционна, акустична и перцептивна) и фонологията (линейна, многолинейна, теория на оптималностите, морфонология). Жечев го прави компетентно, борави уверено с различните подходи и свързаната с тях терминология, като последователно употребява символите на Международната фонетична азбука (МФА). Още в увода проличава една важна особеност на цялостното изследване – задълбоченото осмисляне на явлението „палатализация“ в диахронен и синхронен план на базата на широк референтен фонологичен инвентар и теоретични модели позволява на д-р Жечев да го анализира многостранно, критично и оригинално. Тъкмо желанието за осмисляне на различните подходи при интерпретирането на това широко разпространено в световните езици явление (съгласно данните от FOIBLE 1672 езика имат в звуковия се инвентар палатали) е наложило по-нататък обстойно изясняване на понятийния апарат (глава II „Изясняване на понятийния апарат“, с.39–60). Жечев анализира понятийния апарат и подхода на редица влиятелни теории за дистинктивните признаци на фонемите, които могат да бъдат изходна база за палатализации, като короналност, сибилантност, разпределеност, ламиналност, проходност, видени през моделите на Леонар, Чомски и Хале, Клементс и Хюм, както и специалния статус на короналното място на артикулация и на африкатите. Прави впечатление версираността на автора в многобройните и нелесни за интерпретиране съвременни фонетични и фонологични постановки, които имат вкус към висока степен на абстракция, и професионализмът, с който той излага

както сложността на описваните процеси, така и проблемите при формалното им представяне.

Следващата трета глава (с.61–132) представлява същинската част на монографията. Най-напред са разгледани изчерпателно проявленията на палатализациите в славянския ареал и тяхното интерпретиране в анализите на Чомски и Хале, на Леонар, на Клементс и Хюм и в ТО анализа на Рубах, а след това по аналогична схема и тези в романския ареал, видени през анализа на Леонар, Калабрезе, Якобс и на ТО анализа на Монтрьой. Специално подчертавам, че към корпуса на романските палатализации Жечев добавя и северноамериканските разновидности на френския език и компетентно борави с диалектни и локални вариации на двете езикови групи, с което картината на наблюдаваните явления се обогатява.

Най-същественият резултат от приложения контрастивен подход е, че се преодолява изолираността в изследването на това общо типологично явление за двата ареала. Що се отнася до вътрешната характеристика на явлението, установен е общ заедстващ механизъм – преди всичко това са следходните преднонебни гласни и глайдове. Налице е и обща тенденция към обратно затвърдяване, допълнителна африкатизация или вмъкване на ликвиден палатал и поява на нови фрикативи. От трите механизма на палатализация (веларна, дентална и влияние на глайдовете) ключова роля играе денталната палатализация, като най-голяма устойчивост имат признаците, свързани с ларингалния възел, поради което звучността се запазва, а признаците по място на артикулация са по-податливи на промени. Специфична характеристика на славянските палатализации може да се търси в обвързването на ограничаването на корелацията мекост/твърдост с усложняването на вокалната система (квантитет и тонално ударение). По отношение на разпространеността на явлението авторът с право настоява данните от геолингвистичните атласи да се обвързват с тези на социолингвистиката, като така ще се получава по-точна представа за общовалидността на явлението в отделни географски ареали и функционални страти. Жечев смята, че палатализационните процеси най-адекватно могат да се опишат с основаващите се на акустични, а не на артикулаторни (генеративната и постгенеративна фонология) характеристики признаци, както предлага Якобсон,

защото така се отчита по-добре вариацията на входните и изходните сегменти и на задействащото обкръжение.

Професионализмът на д-р Жечев в областта на фонетиката и фонологията е виден и от дългогодишното му участие в международния проект *Phonologie du français contemporain : usages, variétés, structures* (PFC), GDR 1954 Phonologie – CNRS (по-късно Réseau français de phonologie) и на годишните му конференции през 2000, 2002 и 2003 г. Оценявам въвличането на студенти от езиковедската специализация в специалност „Френска филология“, а по-късно и от магистърската програма „Франкофонски изследвания“ в събирането и обработването на корпуса по проекта. Пред наша и чуждестранна аудитория д-р Жечев споделя постиженията от работата си в тази научна област, като специално отбелязвам лекцията му по покана на Scuola Normale Superiore на тема „Palatalizzazione slava vs. palatalizzazione romanza“ (2000 г.). Не по-маловажни са и двете корективни учебни пособия по произношение на френския език (1998 и 1999 г.), плод на специализацията му в областта на фонетиката.

Особено активна е работата на д-р Жечев – изследователска, организационна и преподавателска – в полето на социолингвистиката и езиковата политика. Тук причислявам всички останали публикации от приложения списък (№2–6). Те са свързани с дейното му участие в международната мрежа за наблюдение и изследване на проблемите на франкофонията, която включва в себе си анализ не само на мястото на френския език във всяка една от франкофонските държави, но и на националните и малцинствените езици (*Observation du Français et des langues nationales*). Откроява се приносът му за оптимизиране на методологията за описание и оценка (LAFDEF), публикуван в нарочно издание на Международната франкофонска организация (№4, 2008 г.). В него със замах и задълбочено познаване на политическите и езикови реалности в Югоизточна Европа са направени предложения за модифициране на системата за събиране, оценяване и представяне на фактите за разпространението на френския език и обучението по френски език в източноевропейските страни, така че обективно да се съпостави с другите контексти в Африка, Латинска Америка и Югоизточна Азия. Статията предлага критичен анализ на метода LAFDEF, като поставя акцент върху онази част от „Корпуса“, която представя данни от образователната сфера. Съпоставени са данните от десет страни от района (Албания, България, Литва,

Македония, Молдова, Полша, Румъния, Словакия, Словения, Чешката република) и са направени предложения за адаптиране на метода, за да се отчита билингвалното обучение и използването на чуждия език като средство на преподаване или като чужд език за специфични цели в университетски контекст. В друга своя публикация (№2, 2012) кандидатът прави анализ на статуса на чуждите езици у нас с прилагане на опита, натрупан във франкофонските му изследвания, и с активното ангажиране на студенти от магистърската програма „Изследвания върху франкофонията“ към Катедрата по романистика. Тук се вписват и експертните оценки на д-р Жечев, придружени от коментар и анализ на законови и нормативни документи, за съвременната сфера на употреба и социалния статус на български, френски, ромски и турски език у нас, изложени в публикация №5 (2006 г.), и за майчините езици и тяхното интерпретиране в българската социолингвистична литература и държавните документи (№3, 2009). Първата статия *Éléments de politique linguistique de l'État bulgare* е резултат от сътрудничеството на д-р Жечев с научен екип от Бордо, работещ по проект „Трансгранични миграции, териториалност, идентичност“. В тази работа авторът прави анализ на езиковата политика по отношение на езиците на малцинствата у нас. Езиковата ситуация в българските земи е описана хронологично през четири големи периода: в рамките на Османската империя, в годините след Освобождението до 1944 г., от 1944 до 1956 г. и от 1956 до 1989 г. В специален раздел е разгледано преподаването на малцинствените езици, като е отделено място на спецификата на ромската общност в България. С научната си обективност статията би трябвало да попадне в ползрението и на родните държавни и научни институции при създаване на модерна визия за бъдещето на тези „малки“ езици. Статията, третираща проблемите на майчините езици и обучението по майчин език (арменски, еврейски, турски, ромски) в България, се отличава със солидно познаване на социалните и социолингвистичните страни на проблема с образованието по майчин език. С тези две разработки д-р Жечев дава заявка за солидна експертна квалификация по специфичните български проблеми в сферата на обучението по френски (и въобще по чужд) и по майчин език, като международният му опит и авторитет може само да допринесе за промяната на българските обществени и институционални нагласи и практики, така че обучението по езиците на различните етнически групи у нас и самите

езици да започнат реално да се третираат като средство за запазване на идентичност сред доминиращата общност.

Георги Жечев е участвал от 2004 г. досега в четири международни проекта, свързани с изследването на френския език и неговото място в световното езиково семейство. Не по-малко забележително е активното му участие в повече от 20 международни и национални конференции и конгреси по проблемите на франкофонията, малцинствените езици, вариативността на езиците, езиковата политика в мултидиалектални и многоезични региони, менажиране на езиково-политически конфликти и пр.

Като трета съществена сфера на работата на д-р Жечев извеждам неговата ангажираност на професионалист за усъвършенстването на преподаването на френски език като чужд в основното, средното и висшето образование в България. При това Жечев е експерт с международно признание и своеобразен посланик на българската франкофония. Неговите доклади, експертни участия в проекти и научни форуми у нас и в чужбина (Русия, Грузия Турция, Румъния, Франция, Канада) по проблемите на обучението по френски език го представят като отдаден на каузата за популяризиране и оптимизиране на преподаването на френски език филолог. Искам специално да подчертая неговата отвореност към модерните образователни технологии, използването на онлайн ресурси и електронното и дистанционното обучение, което несъмнено ще оформя все повече облика на чуждоезиковото обучение в бъдеще.

В заключение: Въз основа на гореказаното предлагам на уважаемото научно жури д-р Георги Жечев да заеме академичната длъжност „доцент“ с пълна убеденост в неговите качества на преподавател и изследовател.

София, 26 май 2015 г.

проф. дфн Мирена Славова